

1 . Towarzystwo dziecka w rozwoju

2. Założenia do projektu pedagogicznego w żłobku

3. Przykłady działań wychowawczych

Materiały powstały na podstawie projektów pedagogicznych
opracowanych przez łódzkie Żłobki

TOWARZYSZENIE DZIECKU W ROZWOJU

Poniższy tekst stanowi krótkie wprowadzenie do założeń projektów pedagogicznych przygotowywanych przez poszczególne zespoły pedagogiczne w łódzkich żłobkach. Koncepcja towarzyszenia w rozwoju spożytkowana przez pracowników odnosi się do pytań: jakie są relacje wychowawcy i wychowanka, gdzie sytuują się oddziaływania opiekuńcze na continuum oddziaływań dyrektywnych i nie dyrektywnych, kim jest dziecko w toku zabaw, posiłków, adaptacji do przebywania w placówce.

Według poglądów E. Marynowicz-Hetki (*Pedagogika społeczna. Podręcznik akademicki. Tom 1, 2006, 135-138*) towarzyszenie społeczne, towarzyszenie w rozwoju drugiego człowieka charakteryzują:

- działania niedyrektywne podejmowane przez wychowawcę;
- równoważenie relacji, odczytywanie tego, co w relacjach buduje asymetryczność, stosunki władzy oraz, co sprzyja ich symetrii;
- „służba rozwojowi”;
- wymiar profilaktyczny (uprzedzanie zagrożeń);
- podejmowanie wysiłku, pracy dla innych i nad sobą, doskonalenie warsztatu pracy przez wychowawcę;
- wyobraźnia społeczna;
- profesjonalność pomocy;
- założenie relacyjności towarzyszenia, to znaczy, że jednostka podejmuje współdziałanie z wychowawcą, podmiotowość stron budujących relacje społeczne, w szczególności uznanie przez wychowawcę prawa do własnych wyborów, decyzji, własnej aktywności wychowanka.

A. Walczak (*Pedagogika społeczna. Podręcznik akademicki. Tom 1, 2006*) pozwala uszczegółowić poglądy na relacyjność towarzyszenia w rozwoju wskazując, że relacje wychowawcy i wychowanka wymagają traktowania ich uczestników jako partnerów rozmowy i słyszenia siebie, liczenia się ze sobą, komunikowania się, rodzenia się pomysłów na rozwiązanie sytuacji w trakcie spotkania. Dialog jako rozmowa między wychowawcą i wychowankiem to budowanie siebie, uczenie się obu stron relacji, to wymiana i wzajemność, symetryczność relacji. Przesłanką teoretyczną koncepcji towarzyszenia społecznego jest budowanie symetrycznych relacji pomiędzy ludźmi. Relacje społeczne pomiędzy

wychowankiem i wychowawcą mogą charakteryzować dwa pojęcia, ogólnie ujmujące to, co realizuje wychowawca – być obok, oraz to, co zdobywa, kształtuje wychowanek – mianowicie autonomię.

Koncepcja towarzyszenia dziecku w rozwoju rozpatrywana jest jako cel finalny orientujący myślenie o działaniu pracowników w placówce, pozwala także zastanawiać się nad formułowaniem celów finalizujących ich działanie, które mogą urzeczywistnić się w relacjach dorosłego i dziecka. Koncepcja towarzyszenia nie definiuje „wszystkiego na zawsze”. Koncepcja ta pokazuje kierunek działania, „drogę do przebycia”, gotowość wychowawcy do rozpoznawania oczekiwań wychowanka. Akcentuje wysokie wymagania wobec wychowawcy, jego zobowiązanie do troski o bycie drugiego człowieka – wychowanka.

Koncepcja towarzyszenia społecznego nie przewiduje gotowej drogi jaką przebywać mogą wychowawca i wychowanek. W toku towarzyszenia podkreślana jest samodzielność wychowanków, ich ciekawość, odkrywanie trudności i ich przekraczanie przy wsparciu osoby, która towarzyszy (rodzic, wychowawca, opiekun). Podkreślana w poglądach autorów niedyrektywnych koncepcji pedagogicznych autonomia wychowanka, samodzielność wyboru sposobów aktywności, rozwiązania sytuacji, ciekawość, twórczość, uspołecznienie, uczenie się reguł społecznych mogą być wspierane przez wychowawcę, który pozwala mu wystarczająco przejawiać inicjatywę, daje czas na wykonywanie czynności, pozwala dziecku konfrontować się z trudnościami, przeżywać frustracje, odmawiać prośbom (poleceniom) dorosłych. Z punktu widzenia wychowawcy - wiedza o rozwoju dziecka, wiedza o każdym dziecku powierzonym opiece, uważna, wnikliwa, systematyczna obserwacja, robienie notatek, refleksja nad praktyką, szacunek dla dziecka, budowanie bliskości z nim pozwoli mu podejmować decyzję kiedy włączyć się w poczynania wychowanka, postawić sobie pytanie „jak być z wychowankiem?”, „czy potrzebuje on wsparcia i pomocy?”.

PROJEKT PEDAGOGICZNY JAKO NARZĘDZIE MYŚLENIA DLA CAŁEGO ZESPOŁU PEDAGOGICZNEGO PLACÓWKI

Projekt pedagogiczny pozwala pracownikom określić swoje wyobrażenia na temat relacji z małym dzieckiem poprzez odniesienia do wiedzy teoretycznej, dotyczącej towarzyszenia w rozwoju (co to znaczy towarzyszyć, być Obok, wspierać autonomię), poznawać w drodze obserwacji własną praktykę (jak działam?), podejmować wspólne rozmowy na temat tej praktyki (jak mogę działać?).

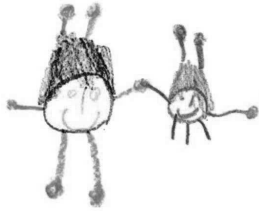
Projekt pedagogiczny pozwala pracownikom danej placówki przemyśleć koncepcję działania, a w szczególności koncepcję pracy z drugim człowiekiem, budować przekonanie o możliwości i konieczności dokonywania zmian oraz zdobywać wiedzę o dynamice relacji międzyludzkich w placówce, wymagających gotowości i zaangażowania wychowawcy.

W toku opracowywania projektu pedagogicznego pracownicy mogą (powinni?) stać się badaczami (ważnymi obserwatorami) własnej praktyki oraz sprawcami zmian dokonywanych w praktyce, ale przede wszystkim w swoim sposobie myślenia o tej praktyce. Projekt pedagogiczny wyraża mentalne i emocjonalne przekonania pracowników żłobków, a zatem jest narzędziem myślenia i działania. Rozmowa pomiędzy wychowawcami staje się propozycją do analizowania problemów, konfliktów, podjęcia refleksji nad praktyką.

Projekt pedagogiczny pozwala stawiać pytania dotychczasowemu porządkowi i pewności w działaniu wychowawczym, poddawać krytycznej refleksji działania, która dokonywana jest przez praktyków w odniesieniu do określonej koncepcji teoretycznej.

Projekt pedagogiczny obliguje do poszukiwania sensu działania, czyli tego co orientuje działanie, intencji i wartości, które towarzyszą działaniu, jest antycypacją, pozwala widzieć dalej i wcześniej niż inni i w szerszej perspektywie.

prof. nadzw. dr hab. Lucyna Telka
Katedra Pedagogiki Społecznej
Uniwersytetu Łódzkiego

MIEJSKI ZESPÓŁ ŻŁOBKÓW W ŁODZI 91-063 Łódź, ul. Zachodnia 55a
tel./fax: 042 6322361; e-mail: sekretariat@mzz.lodz.pl; http://www.mzz.lodz.pl

Założenia do projektu pedagogicznego w Miejskim Zespole Żłobków w Łodzi

WPROWADZENIE

Odniesieniem do pracy opiekuńczo-wychowawczej w łódzkich żłobkach jest koncepcja „Towarzyszenia dziecku w rozwoju” wywodząca się z niedyrektywnego nurtu wychowania, w którym oddziaływanie dorosłego jest skupione na pomaganiu dziecku w rozwoju i uprzedzaniu jego zagrożeń. W koncepcji tej podkreśla się prawo dziecka do godności i szacunku, zaś wychowawcy zwraca się uwagę na znaczenie pokory wobec podejmowanych działań, która pozwala mu na doskonalenie umiejętności uczenia się i poszukiwania uzasadnienia podejmowanych działań z wychowankiem i dla wychowanka. W atmosferze szacunku, zaufania, wolności, bezpieczeństwa, respektowania indywidualnego rytmu życia dziecka wychowawca podejmuje zadanie poznawania wychowanka i poznawania siebie w relacji z nim; stymuluje jego rozwój tworząc warunki, w których wychowanek będzie miał możliwość nabywania umiejętności dokonywania wyborów, podejmowania decyzji, tworzenia relacji wymiany i wzajemności z innymi.

W codziennej pracy wspieramy autonomię małego dziecka, która oznacza zdolność robienia czegoś samemu; obserwujemy relacje społeczne budowane przez dzieci i dorosłych; dajemy dziecku odczuć, że jesteśmy zainteresowani tym co robi (jesteśmy obok); budujemy wspólnie reguły życia społecznego w żłobku; umożliwiamy rodzicom aktywny udział w życiu placówki.

I . CODZIENNOŚĆ W ŻŁOBKU

1.Przyjęcie dziecka

Rozmowę dotyczącą przyjęcia dziecka do żłobka przeprowadza z rodzicami kierownik lub jego zastępca.

- 1) W czasie rozmowy kierownik:
  - zapoznaje rodziców z warunkami pobytu dziecka w żłobku – wymagana dokumentacja, regulamin porządkowy, umowa, opłaty,
  - przedstawia możliwości współpracy z rodziną na rzecz dzieci,
  - odpowiada na pytania rodziców i wyjaśnia wątpliwości,
  - ustala z rodzicami termin przyjęcia dziecka do żłobka.
- 2) Rodzice poznają osoby, które będą się zajmowały ich dzieckiem oraz oglądają pomieszczenia grupy.
- 3) Rodzice otrzymują broszurkę „Co warto wiedzieć o żłobku”.

1. Adaptacja dziecka

- 1) Zachęcamy rodziców do uczestniczenia w adaptacji dziecka do nowego środowiska.
- 2) Rozmawiamy z rodzicami o przyzwyczajeniach dziecka, których znajomość pozwoli nam pomóc mu w nowych sytuacjach.
- 3) Dziecko w żłobku może mieć ze sobą to, co przypomina mu dom np. zabawkę, kocyk.
- 4) Rodzice mają możliwość telefonowania do żłobka (nawet kilka razy dziennie), by otrzymać informacje o samopoczuciu swojego dziecka.

2. Zabawy

- 1) Tworzymy bezpieczną przestrzeń do zabaw, w której dzieci bawią się swobodnie, według własnego pomysłu czy też zainspirowane propozycją opiekunki.
- 2) Przygotowujemy otoczenie, w którym dziecko samo dokonuje wyboru własnej aktywności i ma na nią czas. Istotne jest, by dziecko możliwie wiele rzeczy odkrywało samo - pobudza to ciekawość i zainteresowania dziecka.
- 3) Prowadzimy obserwacje, aby odpowiedzieć na pytania: czym dziecko jest zainteresowane, co lubi robić, w jaki sposób rozwiązuje problemy?
- 4) Nie wyręczamy dziecka, ale pomagamy gdy jesteśmy o to proszeni pamiętając, że każda zbędna pomoc jest przeszkodą w jego rozwoju. Jeśli pomagamy dziecku przy rozwiązywaniu wszystkich zadań odbieramy mu to, co dla jego rozwoju najważniejsze - przekonanie siebie i innych, że jest samodzielne.
- 5) Zabawy przebiegają w małych grupach, co umożliwia obserwację dzieci i udzielanie im pomocy przez dorosłych kiedy jej potrzebują.
- 6) Atrakcyjne dla dzieci spotkania z muzyką, teatrem, gimnastyką są realizowane przez specjalistów w uzgodnieniu z rodzicami.

3. Posiłki

- 1) Podczas procesu przygotowywania i wydawania posiłków przestrzegamy zasad Dobrej Praktyki Higienicznej i Produkcyjnej oraz stosujemy system zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego żywności – HACCP.
- 2) Jadłospisy opracowywane są przez dietetyka i udostępniane rodzicom na tablicy informacyjnej.

- 3) Dzieci spożywają posiłki bez zbędnego pośpiechu i hałasu.
- 4) Dziecko ma możliwość spożywania posiłków samodzielnie we własnym tempie i tych potraw, które lubi.
- 5) Pomagamy dziecku, gdy o to prosi lub sygnalizuje, że tej pomocy potrzebuje.
- 6) Informujemy rodziców, jeśli dziecko zjadło mało lub odmówiło jedzenia.

4. Odpoczynek – leżakowanie

- 1) Poobiedni odpoczynek jest potrzebny dzieciom ze względu na ich wiek, nie jest jednak obowiązkowy – dziecko śpi wtedy, kiedy tego potrzebuje.
- 2) Dzieci, które nie śpią, bawią się w innym pomieszczeniu.
- 3) Każde dziecko może zasypiać ze smoczkiem, przytulanką.
- 4) Zachęcamy dzieci do samodzielnego rozbierania się i ubierania.
- 5) Czuwamy nad spokojnym snem dzieci.

5. Czynności higieniczne

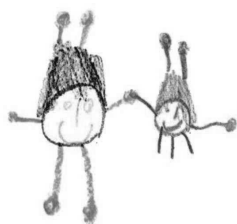
- 1) Zapewniamy dzieciom warunki spokoju i intymności podczas zabiegów higienicznych.
- 2) Młodszym dzieciom wyjaśniamy podejmowane wobec nich czynności higieniczne.
- 3) Zachęcamy dzieci do korzystania z nocników.
- 4) Dzieci starsze korzystają z łazienki indywidualnie.

II. WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI

1. Codzienne rozmowy na temat samopoczucia dziecka w żłobku i w domu.
2. Wymiana informacji o rozwoju dziecka.
3. Wspólne świętowanie m.in. Dnia Dziecka, Dnia Mamy i Taty, Dnia Babci i Dziadka
4. Decydowanie o wyborze dodatkowych zajęć dla dzieci.
5. Organizowanie spotkań z profesjonalistami na interesujące rodziców tematy z zakresu rozwoju małego dziecka.

III. REFLEKSJA NAD CODZIENNOŚCIĄ

1. Opisanie sposobów realizacji założeń pracy opiekuńczo – wychowawczej w projektach pedagogicznych na temat: „Towarzystwo dziecka i jego rodzinie w żłobku nr .....” i aktualizowanie ich treści poprzez cykliczne spotkania zespołów pedagogicznych, których celem jest analizowanie działań wychowawczych:
  - obserwowanie i bycie obserwowanym, gromadzenie informacji, dyskutowanie,
  - analizowanie informacji i formułowanie wniosków dla praktyki w powiązaniu z wiedzą teoretyczną.
2. Uczestniczenie w zewnętrznych kursach doskonalących, podnoszenie poziomu wykształcenia.
3. Współpraca merytoryczna z Katedrą Pedagogiki Społecznej Uniwersytetu Łódzkiego.

MIEJSKI ZESPÓŁ ŻŁOBKÓW W ŁÓDZI 91-063 Łódź, ul. Zachodnia 55a
tel./fax: 042 6322361; e-mail: sekretariat@mzz.lodz.pl; http://www.mzz.lodz.pl

Przykłady działań wychowawczych

„Za nikogo nie można się rozwijać,
można jednak ochraniać rozwój
przed zaburzeniami i wspomagać go,
dostarczać pożywek i podniet”

Helena Radlińska

Wspieranie rozwoju małego dziecka w codziennych sytuacjach wymaga od nas umiejętności słuchania i mówienia, prowadzenia obserwacji i wyciągania wniosków. W każdym dziecku widzimy osobę, która posiada swoją autonomię i godność. Autonomia małego dziecka, oznacza zdolność robienia czegoś samemu, oznacza to również, że dziecko samo dokonuje wyboru własnej aktywności i ma na nią czas. Nie wyręczamy dziecka, ale pomagamy mu gdy jesteśmy o to proszeni pamiętając, że każda zbędna pomoc jest przeszkodą w rozwoju. Dziecko postrzegamy poprzez jego naturalne środowisko wychowawcze, którym jest rodzina, stąd współpraca rodziców i pracowników żłobka jest niezbędnym czynnikiem umożliwiającym poznanie potrzeb dziecka i ich odpowiednie zaspakajanie.

I. KOMUNIKACJA

Mówimy do dziecka w taki sposób, żeby nas rozumiało - używamy krótkich prostych zdań, mówimy wyraźnie, nie upraszamy i nie zdrabniamy języka. Uważnie słuchamy dziecka, nie przerywamy kiedy do nas mówi. Informujemy wcześniej dzieci, o tym, że czas trwania każdej zabawy kończy się, ponieważ niedługo rozpocznie się np. posiłek, by mogły one spokojnie zakończyć wszystkie czynności i uporządkować zabawki. Nie zawstydzamy i nie ośmieszamy dzieci. Przed wykonaniem każdej czynności mówimy dziecku co będziemy robić i zachowujemy porządek w jakim ją wykonujemy.

II. OTOCZENIE

Przygotowujemy otoczenie, które jest uporządkowane i zagospodarowane w czytelny sposób dla każdego dziecka - jest to bezpieczna przestrzeń, w której dzieci:

1. Bawią się

Dziecko w ciągu dnia ma swobodny dostęp do zabawek, kącików tematycznych oraz do sprzętów i materiałów do zabaw. Zabawki posiadają atesty bezpieczeństwa, dostosowane są do wieku dzieci i pobudzają ich rozwój. Dziecko ma czas na samodzielne rozwijanie zdolności. W zabawie plastycznej dzieci wykorzystują „czystą kartkę”. Okazujemy zainteresowanie zabawą dziecka - w ten sposób dajemy mu odczuć, że jest dla nas ważne.

Najważniejszy walor zabawy to podejmowanie jej przez dziecko z wolnego wyboru. Jest ona czynnością wykonywaną tylko dla własnej przyjemności.

Zabawa swobodna jest najbardziej interesującą formą spędzania czasu dzieci w żłobku. Przebiega według dziecięcych zamierzeń, to dzieci decydują kiedy ją kończą i kiedy zaczną inną. Obserwujemy dzieci podczas zabaw, uczestniczymy w nich na wyraźne zaproszenie dzieci. Czas zabawy uzależniony jest od zainteresowania dzieci.

Zabawa inspirowana zaczyna się od naszej propozycji i jest zaproszeniem do podjęcia aktywności przez dziecko – inspiracją może być pomysł lub nowy materiał do zabawy. Rozumiemy, że nie wszystkie proponowane przez nas zabawy są dla dziecka atrakcyjne. Dziecko może odmówić udziału w zabawie, zrezygnować z niej w trakcie trwania, powrócić do przerwanej aktywności. Dzieci, które nie chcą skorzystać z propozycji naszej zabawy obserwują ją lub bawią się swobodnie.

2. Spożywają posiłki

Posiłki spożywane są w jadalni, w której stoliki i krzesła dostosowane są do wzrostu dzieci, rogi stołów są zaokrąglone. Każde dziecko ma swoje miejsce przy stole. Na czas obiadu, w którym uczestniczy najwięcej dzieci, dzielimy je na dwie grupy (w niektórych żłobkach są dwie jadalnie i wszystkie dzieci jedzą w tym samym czasie) uwzględniając:

- tempo spożywania posiłków,
- czas pobytu w żłobku,
- stopień zmęczenia dziecka,

Podział na grupy lub dwie jadalnie umożliwia jedzenie posiłku bez zbędnego pośpiechu.

Nie sadzamy dziecka przy stole jeśli nie chce jeść, po skończonym posiłku dziecko może odejść od stołu. Szanujemy niechęć dziecka do niejedzenia tych potraw, które mu nie smakują. Niemowlęta karmimy indywidualnie – dziecko karmione jest butelką lub tyżeczką w tempie dostosowanym do jego możliwości.

3. Odpoczywają

W sypialni każde dziecko ma swój leżak lub łóżeczko, które jest oznakowane. Pomaga to dzieciom odnaleźć swoje miejsce odpoczynku. Zachęcamy dzieci do samodzielnego rozbierania się i ubierania. Dzieci samodzielnie zdejmują i ubierają te części garderoby, z

którymi potrafią sobie poradzić. Jeśli dziecko niechętnie przebiera się w piżamkę może położyć się w ubraniu, w którym chodzi. Siadamy przy dziecku, które by zasnąć potrzebuje bliskości dorosłej osoby. Nie zmuszamy dzieci do snu. Te, które nie śpią, bawią się w innym pomieszczeniu przestrzegając zasady nie przeszkadzania dzieciom odpoczywającym. Kiedy dziecko przychodzi bardzo wcześnie rano, bądź rodzic zgłasza, że w nocy źle spało może ono odpocząć w dowolnym czasie.

4. Wykonują czynności higieniczne

Wszelkie czynności higieniczne mają miejsce w łazience. Umywalki umieszczone są nisko, mydło, papier toaletowy, ręczniki są w zasięgu rąk dzieci, sedesy są dostosowane do ich wzrostu. Do łazienki dzieci starsze chodzą w małych grupach lub indywidualnie. Młodszym dzieciom wyjaśniamy podejmowane wobec nich czynności higieniczne.

W celu usamodzielnienia dzieci przypominamy im o potrzebach fizjologicznych, zachęcając je do korzystania z nocników i sedesów. Przypominamy dzieciom o myciu rąk przed i po posiłku, po skorzystaniu z toalety oraz za każdym razem kiedy mają je brudne.

Jeśli dziecko nie sygnalizuje potrzeby fizjologicznej na czas, to nie zawstydzamy go. Powstrzymujemy się od komentarzy, a w stosownym czasie przypominamy o skorzystaniu z nocnika lub sedesu.

III. REGUŁY ŻYCIA SPOŁECZNEGO

Dzięki określonym granicom zachowania dzieci dowiadują się, co wolno, co warto robić, a czego nie należy, co się powinno, a co jest surowo zabronione. Ich przestrzeganie jest gwarancją bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego dzieci. Wyznaczamy dzieciom granice poprzez określenie jasnych zasad postępowania. Każde dziecko zapoznajemy z zasadami, które obowiązują w żłobku, uwzględniając konkretne sytuacje. Dbamy o to, żeby były zrozumiałe dla wszystkich - mówimy dziecku czego oczekujemy. Do zachowań, na które nie pozwalamy dzieciom w żłobku należą m.in. bicie, popychanie kolegów, rzucanie zabawkami, zabieranie zabawek, zabawy jedzeniem, budzenie śpiących dzieci.

W sytuacji przekraczania przez dziecko ustalonych granic nazywamy jego zachowanie a nie charakter np.: " Nie podoba mi się, że ugryźłeś kolegę ". Takie sformułowanie dotyczy chwili obecnej, nie etykietuje dziecka, nie wpływa negatywnie na obraz własnej osoby jaki buduje na swój temat dziecko i chociaż teraz postąpiło niewłaściwie, nadal może uważać się za dobrą osobę.

Podkreślamy, że dziecko ma wybór - " ty decydujesz czy np. bawisz się przestrzegając zasad, czy obserwujesz jak bawią się inni". Postępowanie dziecka niezgodne z zasadami skutkuje np. chwilowym wyłączeniem z zabawy. Jeśli zabawa staje się niebezpieczna dla dziecka i innych dzieci przerywamy ją. Kiedy dziecko ponosi konsekwencje swoich zachowań jesteśmy przy nim i rozmawiamy o jego zachowaniu, nie wyciągamy konsekwencji za coś co zdarzyło się wczoraj, czy jeszcze wcześniej.

Dzieci również określają granice, które są przez nas przestrzegane np. granica odległości fizycznej – bierzemy na ręce dzieci, przytulamy kiedy one na to pozwalają.

IV. OBSERWACJE

Umiejętność dokonywania obserwacji zachowań małego dziecka w kontekście jego relacji z dorosłym jest podstawowym narzędziem doskonalenia warsztatu pracy pracowników żłobków. Efekty obserwacji poddawane analizie i refleksji w czasie spotkań zespołu pedagogicznego umożliwiają m.in. uświadomienie i zrozumienie udziału wychowawcy we wspieraniu rozwoju małego dziecka.

W codziennej pracy obserwujemy relacje społeczne budowane przez dzieci i pracowników żłobka. Wnikliwe obserwacje dzieci sprawiają, że realniejsze staje się indywidualne podejście do dziecka oraz możliwość zauważenia jego sukcesów.

Akceptujemy różne nastroje u dzieci. Dzieci mają prawo do radości, ciekawości, zadowolenia a także smutku, płaczu, żalu, złości.

Nie kwestionujemy ich uczuć, staramy się pomagać dzieciom w rozpoznawaniu i nazywaniu emocji, które przeżywają.

W każdej chwili jesteśmy gotowi do pomocy dziecku, ale nie narzucamy jej bez potrzeby np. w spożywaniu posiłków pomagamy w zależności od indywidualnych potrzeb dziecka. Młodsze dziecko karmimy łyżką, przytrzymujemy kubek, nabieramy jedzenie na łyżkę, starsze zachęcamy do samodzielnego jedzenia ale nie wyręczamy.

V. ŁAGODNA PRZEMOC

Łagodna przemoc w praktyce zawodowej w instytucjach opieki nad małym dzieckiem to ten rodzaj przemocy, która wślizguje się w codzienną praktykę. Jej korzenie można odnaleźć w codziennych zwyczajowych zachowaniach i w tym co się o nich myśli - "zawsze czyniło się w ten sposób". To chwile, z pozoru drobne, banalne, ale trudne często do zniesienia przez dziecko, gdy wychowawca wypowiada słowo, komentarz do zachowania dziecka, tworzy etykietę bez świadomości jego konsekwencji, stawiając dziecko w sytuacji braku bezpieczeństwa uczuciowego.

Wypracowane przez nas sposoby ograniczania łagodnej przemocy polegają m.in. na tym, że:

- chwalimy dziecko za osiągnięcia tak, aby nie przypominać porażek (nie dodajemy komentarzy do pochwał, które mówią, że dzisiaj było dobrze a do tej pory było źle),
- nie komentujemy głośno żadnego zachowania dziecka, które mogłoby je zawstydzić np. „taka duża dziewczynka ...”,
- nie zadajemy dziecku pytań zmuszających do tłumaczenia się np. „dlaczego ....?”,
- wyobrażamy sobie sytuacje z punktu widzenia dziecka,
- analizujemy jaki wpływ nasze zachowanie może mieć na dzieci,
- szanujemy prywatność dziecka np. podczas toalety zachowujemy dyskretność - zamykamy drzwi łazienki,
- unikamy nadmiernego oceniania dzieci, by nie tworzyć w ich świadomości przekonania, że wszystko podlega ocenom, że należy oceniać i oczekiwać ocen,
- nie wyróżniamy dzieci, staramy się traktować je sprawiedliwie czyli wg ich realnych potrzeb ale nie jednakowo, bo każde dziecko może potrzebować czegoś innego,
- nie bagatelizujemy odczuć dziecka mówiąc np. „nic się nie stało ...”

VI. KONFLIKTY MIĘDZY DZIEĆMI

W kwestii rozwiązywania konfliktów, sporów między dziećmi zajmujemy stanowisko nie interweniowania tak długo, jak to możliwe ponieważ często dzieci doskonale radzą sobie same. Nasza interwencja zależna jest od bezpieczeństwa dzieci. Jeśli widzimy realne zagrożenie reagujemy natychmiast.

VII. REFLEKSJA NAD CODZIENNOŚCIĄ

Codzienny kontakt z dziećmi w żłobku daje nam możliwość refleksji nad własną postawą, zaangażowaniem i stylem pracy z małym dzieckiem. Cykliczne spotkania zespołu pedagogicznego (tworzą go pracownicy żłobka: kierownik, opiekunki, salowe i pielęgniarka) pozwalają na rozpatrywanie i rozważanie naszych działań podejmowanych wobec dzieci. Zastanawiamy się między innymi nad tym:

- jak budujemy relacje dorosły – dorosły,
- jak pracując z grupą dzieci postrzegać je jako odrębne indywidualności,
- jak tworzyć warunki do akceptowania przez dzieci reguł społecznych,
- jak wyznaczać granice, by nie wywierać presji,
- co robić, jeśli dziecko swoim zachowaniem spowodowało, że poziom naszych negatywnych emocji zbyt się podniósł,
- które z trudnych do zaakceptowania zachowań dzieci są symptomem nieradzenia sobie ze stresem, a które są przejawem nieprawidłowego rozwoju.

Wspólne analizowanie przez pracowników problemów, w oparciu o literaturę, pozwala na szukanie optymalnych rozwiązań. Spotkania zespołu pedagogicznego zaowocowały napisaniem projektu pedagogicznego żłobka.